

DEBRECZENI

EMÉKEK FÜZÉRE

gr. SZÉCHENYI ISTVÁN
SIRJÁRA.

ÖSSZEILLESZTÉ

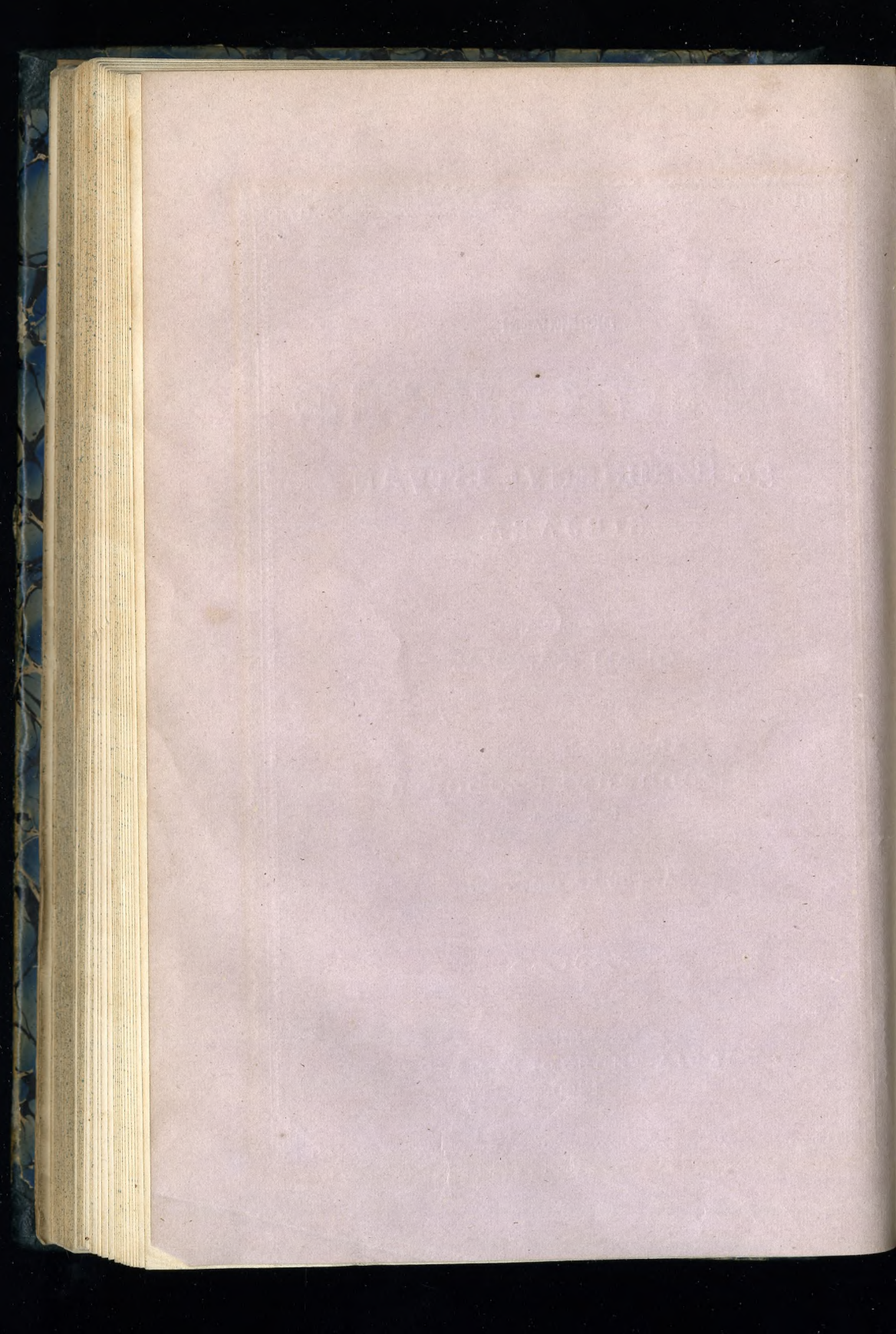
OLÁH KÁROLY.

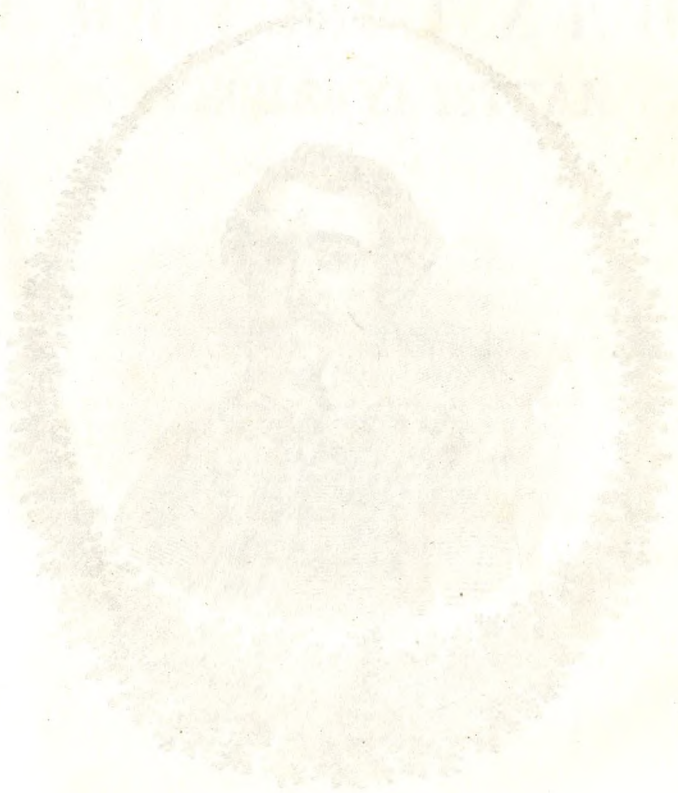
A tiszta jövedelem a felállítandó
Széchenyi szoborra
fog fordítani.

Ára 30 kr. osztr. ért.



DEBRECZEN.
KIADJA TELEGDI K. LAJOS.
1860.





Portrait of the author, [illegible]



Gróf Széchenyi István.

28
186

DEBRECZENI

EMLEKFÜZÉR

gr. SZÉCHENYI ISTVÁN

SIRJÁRA.

ÖSSZEILLESZTE

OLÁH KÁROLY.

A tiszta jövedelem a felállítandó
Széchenyi szoborra
fog fordíttatni.

3.

DEBRECZEN.

kiadja Telegdi K. Lajos.

1860.

— inepi lármaszót

És **Széchenyi** nevet hallok a Hesperus
Bibor-pitvara mellől.

Ni a jövődök, ni az utóvilág
Képespiaczát látom az éj alól
Felnyhúli, s a **Széchenyi** névvel
Hallom az Aeonokat susogni. —

* * *
Ládd, integetnek tiszta barátaid.
Nevednek oltárt a maradék emel:
Meggpukkad annál a kajánság. —
És a halál elalél előtte!

Csokonai.



Midőn gróf **Széchenyi István**-nak, folyó évi ápril 8-ik napján, éppen a Megváltó feltámadási ünnepén, történt gyászos ki-
 multa, a hír reszkető szárnyain Debreczenbe jutott: lelkünkben a fájdalom — e sötét felkiáltó jel — mellé, a kebel önvigasztalási ösztönéből kigyuladt tüzes kérdőjel csatlakozott: valyon higyjük-e a leverő csapást, melynek súlya egész Magyarországra nehezedik!?

Majd, a rideg való megtudásakor, a szív és ész esatára keltek; de a részvét gyöngyei, a szeretet arany szálai, — és az elismerés gyémánt-zománcza — melyek a nagy férfiú dicső szelleme által világítva, a hű emlékezet kristálytűkörén keresztül, reánk lövelék varázs-sugáraikat — együtt sem bírták áttörni fényökkel, fájdalomaink nehéz föllegét. Láttuk, mikép a hon egére tornyosult felhők, a köztök kifejlett surlódás keltette vihar szele által hajtva, meg-megindultak mint nagy árboczos hajók

a tengeren, révpartot keresni, az enyhítő vi-
gasztalás kikötőjében lerakni súlyos terhököt;
de új teher számára nem volt már hely a meg-
érintett kikötők egyikében sem: **minden ma-
gyar szív tele volt fájdalommal**; mert a
nagy térfin nincs többé, — kiről, pályája kez-
detén, ellenei azt hitték, hogy geniusa kiszá-
rasztotta szívét, s kiről gyászosan bebizonyult,
hogy **szíve égette ki geniusát**.

Rójuk le, legalább egy részben, fájdalma-
ink ösztönszerű kívánahmai folytán, a kegyelet
adóját méltó, tiszteletes, közös gyászszal! —
ez volt mindnyájunk egyező akarata.

Ennek alapján történt, hogy — miután már
előbb, a hír hallásakor, a ref. nagytemplomban
önként összegyűlt szép számú közönség gyász-
imát mondott a boldogult felett — a kaszinó
társulat hivatva érezte magát, terneiben is
nyilatkozványát adni a gyászos érzelmeknek;
s az alábbi közlés szerint, irányt adott a
gyászünnepevénynek, melyen oly számosan je-
lentek meg, hogy csak az igazságot mondjuk,
mikép 12 év óta nem volt úgy tömve a temp-
lom, mint ezen alkalommal, és a be nem tér-
tek száma sem volt alább a bent voltakénál.

Örökre maradandó ugyan ama nagy nap emléke szíveinkben, és bizonyosan a későbbi nemzedék is sokáig fogja emlegetni, eme kitünőleg sikerült gyászünnepélyt; azonban mégis czélszerűnek, sőt, több felhívás folytán, kikerülhetlennek találtuk, hogy egy füzerben nyujtsuk át a t. cz. közönségnek amaz ünnepély emlékvirágait; — melyek közül a midőn nélkülözniünk kell Illésy György szép költeményét, melyről a szerző már elébb máskép rendelkezett, kiegészítjük e füzért Balkányi Szabó Lajos emlékversével.

OLÁH KÁROLY.

—*—*—

1848
Königliche Hof- und Staatsdruckerei
Verlag von Carl Neumann, Neudamm
1848

U. A. H. KAROLYI

A debreczeni

Széchenyi gyászünnepély.

Kulini Nagy Benőtől.

Egy nagy hazafival lett szegényebb a haza,
 egy nagy halottal lett gazdagabb a sírok
 országa. A **legnagyobb magyar,**

gróf Széchenyi István

országot rendítő, világra ható halálának hí-
 rére gyászba borult a nemzet, a magyar haza.
 A közös mély gyászt osztja a hazával, a hazá-
 ban, Debreczen város is. És hogy a gyász mé-
 lyebb, nagyszerűbb legyen, hogy a haza nagy
 halottjának gyászünnepélyét Debreczen a nagy
 halotthoz méltólag megülje: a polgári casinó-
 társulat,—melynek a dicsőült nagy hazafi **párt-
 fogója** volt — 1860. április 15-kén tartott ülés-
 sében elhatározta, miszerint a casinó-társulat,
 egy havi gyászt viseljen, április 26-ik napján
 pedig, a hazával általánosan tartandó gyász em-
 lékünnepet üljön. E határozatból kifolyólag, a
 város lakosai s általában a vidék és haza népe-
 ihez, gyászjelentést intézett.

A 600 példányban elterjesztett felhívásnak és a társulat intézkedésének eredménye az lön, hogy a társulatnak majdnem összes tagjai, april 26-án reggeli 8 és fél órakor, a casinó teremében egybegyültek s egy órane-gyed mulva, társulati elnök Simonffy Sámuel— vezetése mellett, testületileg, az ünnepélyre megindultak. A nagy számú tagokból álló tes-tület, a városi összes tisztviselői karral egye-sülten, a római kath. szentegyházba ért, hol részint a lelkes főpap, részint a casinó-társulat által minden intézkedés meg lön téve, a nagy hazafi gyászünnepélyének fényes megtartá-sára. A szentegyházban emelt gyászravatalt, a dicsőültnek 4 családi czímere — rajta a sokat jelentő jeligével: „Ha Isten velünk, ki elle-nünk“ — fényes világítás körében diszité. A gyászravatalt családi czimmerrel ékitett gyászba vont fáklyát tartó, 12 ifju vevé körül, s a lelkes főpap közreműködése mellett végzett en-gesztelő gyászmise-áldozat folyama alatt, a színig telt templomban, mély komolyság és bánat jellemzé az arczokat, s megilletődve ha-gyá el a gyászba öltözött közönség a beszen-telt gyászravatalt.

A hullámozó néptömeg, a nagy halotthoz illő komoly csendben vonult el a téres utcán végig — hol e nagy ünnepélyre minden bolt ajtaja zárva tartatott — az összes harangok zúgása közt, a ref. nagy templomba, hova azonban a minden lépten növekedett tömeg már be nem hatolhata, a nép ezrei elfoglalva tartván a nagy templom helyiségeit.

Fölzengett a főiskolai éneklőkar ajkáról az „**Isten áldd meg a magyart,**“ melynek végeztével, a kenetes beszédű, köztisztelet- és szeretetben álló hitszolga, Révész Imre, a magyar tudományos akadémia levelező tagja mondá el alább látható alkalomszerű emlékbeszédét; melyre a „**szózat**“ következett; ekkor a közönség, egy közös fájdalommal keblén, szótlánul és komolyan megindult a casinó felé, azonban a casinói nagyterem szűk volt befogadni a közönségnek csak huszadrészét is.

A gyászfátyollal bevont casinói teremben, a dicsőült nagy hazafinak legutóbbi tisztes arcképe mély gyász között, szeliden tekint le a gyászos közönségre.

A gyászszal emelvényre behelyezett asztalon, az ünnepelt nagy hazafi családi czi-

mere díszlett. Itt ujolag elzengett a „hymnus“ mely után Oláh Károly lépvén az emelvényre, elmondá ez' alkalomra rögtönzött alább közlött költeményét.

Emnek végeztével, Kulini Nagy Benő lépett az előbbinek helyére, s felolvasá a nagy hazafinak életiratát, melynek végszavai viszhangjaképen ösztönszerűleg ráénekeltetett a **szózat**; és föllépe Illésy György, ezen ünnepélyre rögtönzött költeményét szavalván el.

Végre főiskolai ellenőr Miklovicz Bálint ur szavalá Kovács Gyula alább közlött emlékkölteményét.

A közönség az ünnepély nagyszerűsége által meghatva és azon öntudattal távozott, hogy Debreczenben a nagy férfihoz méltólag sikerült gyászünnepélyen mindenki megtette kötelességét.

Emlékbeszéd

gróf Széchenyi István felett.

Révész Imrétől.

„Kárpátoktól le az al Dunáig“ nem „egy bőszt üvöltés s egy vad zivatar,“ — mint egykor a halhatatlan nagy magyar költő éneklé, — hanem egy fájdalmas, egy kimondhatatlan bus sohajtás zugja most által tompán és mélyen a széles magyar hazát.

Ti tudjátok és mélyen érzitek, oh művelt honfiak és honleányok, hogy ezen sohajtás, „a legnagyobb magyar“nak, gróf **Széchenyi István**-nak kialudt, szétrombolt életfáklyája felett támadt fel. Nincs rang és osztály, nincs nyelv és felekezet e hazában, mely szíve mélyéig meg ne rendült volna ama lesújtó rettenetes hirnek hallására, hogy korunk legbölcsőbb, legnagyobb magyarja, gróf **Széchenyi István** nincsen többé! A magyar főnemes, ki az ő példájából tanulta azt meg, hogy miben

áll a valódi magyar nemesség, szintugy mint a szegény földmives, ki szabaddá lett földét szántogatja, s nem egyedül viseli többé a hazaterhének legnagyobb részét; az iparos és kereskedő, ki előtt a szárazon és vizen megnyílt utak, egy szebb jövő és nagyobb közjólét mezejét tárták fel; a hajós, ki gőzerőművével gyorsan halad a Duna és Tisza partjai között; a honfi, ki a napokban Európa ama csudaművére a lánchidra lép; és a magyar tudós, ki ama nagy hatásu s még nagyobb rendeltetésű nemzeti intézetre, a magyar tudományos akademiára gondol, s egy önálló magyar tudományos irodalom és műveltség nagy reményét táplálja szívében, . . . mindezek, és ezekkel együtt oly sok százezer, kik érzik a magyar hazának szent szerelmét, kik hitték és hiszik azt, hogy „még jőni kell, még jőni fog egy jobb kor, mely után, buzgó imádság epedez százvezrek ajakán; — mindezek, mondom, néma fájdalommal néznek most egymásra, megrendült, szorongó keblükből egy mély sohajtás fakad, mert a legközelebbi évtizedek, sőt századok legnagyobb magyarja, gróf **Széchenyi István** nincs többé.

Miként adjunk mi szavakat e néma fájdalomnak, e mély sohajtásnak; mit szóljunk mi azon koporsó felett, mely mellett a hongenius leborulva, némán, könyezve áll; miként dicsőitsük annak emlékezetét, ki a valódi nagyság és dicsőség fényes bérczetőjén magasan áll felettünk, — kik völgyben, sötét mély völgyben ülünk, és fejtünk szédeleg, ha reá tekintünk. Ama legbölcsebb, de egyszersmind legkeményebb tanító, az idő, és annak tapasztalása, a legközelebb lefolyt tizenkét év iskolájában, megtanított ugyan bennünket arra, mit azelőtt, fájdalom! nem mindnyájan tudtunk, hogy t. i. ki volt gróf **Széchenyi István**? oh de mégis egy boldogabb, dicsőbb és minden tekintetben erősebb nemzedék lesz hivatva arra, hogy Magyarország mostani halottjának, a legnagyobb magyarnak érdemeit és nagy dicsőségét hí vnásokkal rajzolja és méltó ajakkal hirdethesse. Mi pedig, áldván a magyarok Istenét, hogy nekünk, ő egyedül, árván és testvértelenül álló népének gróf **Széchenyi István**-t adta; emlékezzünk meg most, ez ünnepélyes órában, e nagy magyarnak kimondhatatlan mély **honszerelméről**. És érzésben tegyük le saját ecse-

tünket, hogy gyarló másolatunk, az eredetinek dicsőségét és szépségét meg ne szentségte-
nitse. Hadd álljon maga az eredeti kép előt-
tünk; hadd szóljon ő maga most tihozzátok.
Hiszen a legnemesebb, a legtisztább fájdalom-
nak egyik hű nyilatkozata épen abban áll,
hogy a bús emlékezet híven visszaidézi, emle-
geti saját szavait és tetteit annak, kit mélyen
gyászolunk.

Halljátok meg tehát!

Gróf **Széchenyi Ferencz**-nek, a ma-
gyar nemzeti muzeum alapítójának, a nagy,
dicső magyar hazafinak, még nagyobb még
dicsőbb fia István, a maga határtalan honsze-
relmét, megható szép vonásokkal, emelkedett
lélekkel ekképén rajzolja :

„Oh mily sokszor láttam, még mint gyenge
fiu, szegény atyámat búba merülve, s már
akkor villant lelkeimen keresztül, hogy ma-
gasbna, valami sokkal nagyobb érdekűnek
kell hatni reá, mint családi bajok keserűsé-
nek. Akkor nem bírtam felfogni bánatait bel-
nagyok lehettek azok! Később tudám, s most
tudom, hogy nemzetünk alacsony létét gyá-
szolta. A magyarnak napról napra mélyebbre

súlyedése, és azon remény nélküli nézet, miszerint nem sokára és elkerülhetetlenül fogna éltünk végórája ütni, okozá oly sokszori keserü epedését. Feltogta-e, hogy reánk nézve csak ugy lehet még üdv, ha nemzetiségünk megmentését még alkotmányunk szeplőtlen-sége elébe tesszük: nem tudom. Tán nem tulajdonított, a mindinkább lankadó testnek elég erőt és életet, halálos álmaiból kibontakozni. S mióta, amnyi polgári erényekkel fénylő atyám, mint magyar reménytelen szállott sírjába, azóta meg nem szünőleg hasonlítgatám más nemzetek életjeleit, a magyarnak életfö-nalával öszve, mikép kiismerném: van-e még feltámadása körül remény, vagy nincs-e többé.

Életem legmélyebb feladása ez vala; s mindenben tapasztalám, hogy e keleti rajnak, de épen virága, — mert salakja e nemzetnek, mint a legnemesebbnek is van, — már már kétségbe esik, s búban és mély melancholiában eped mindig valami után, mi előtte ös-meretlen. Míg más nemzetek a jelenben látsza-nak élni, s jellemzetök megelégedés és jó kedv: a magyar, kinek egész létét oly sötét titok fedi, vagy nem remél többé semmit s a múltban

hiszi örökre eltemetve hír s nevét, vagy a nagy idők folyamától vár lelki sebeire írt, s néha, de csak átfutó csillánként, a messze jövődöben sejtí nemzeti fényét, s látja megnyilni egét. Figyelmezz a németnek társasági szellemére, figyelmezz zenéjének jellemére: s fogod-e tagadhatni, hogy a német a jelenben él, a jelennek szedi virágít, sohasem epedvén a jövődönek koczkajátéka körül. Laktam sokat németek közt; természetüket magamra alkalmazni iparkodván, s köztök a napnak, az egyébként kellemetesen töltött napnak bezártával, elvágva érzém a jövődöt, míg a jövő 24 óra végével, minden jövődöbeli vágy nélkül, szinte megint ott állék, hol tegnap. — Mit érzek viszont a magyarok közt, — magyarok közt, kiknek lelkét nem bélyegzé még meg az elkoresosulás szégyene; mit érzek, messze a világ zajától magamba vonulva? Bánatot és reményt! zendítsd meg a nemzeti dal gyász hurjait, s a mult kor mélyeibe sülyedve, édes kínok közt Berzsenyivel elsirom bús elégiámat, s ki nem vesz semmi azon hiedelemből, hogy a magyar nemzet „volt.“ Felfelhasad ismét előttem az ég, s édeni kéjjel reppen lelkemen keresz-

tül ily szózat: „Epedéseid nem holtakat illetnek; bus hangjaid nem halotti zene; a jövő lehet korod.“ Oh mennyei öröm! S ime sötétre borul szemeim előtt az idők folyama megint, s örült gyanánt, kínok és kéjek közt hánykódva fogyasztom magamat, életemnek nagy része bánat, a reménynek sugárai vajmi gyéren öntnek pályámra fényt.“

Ugyancsak ő, lelkesült nemes öurajzában, másutt ismét: „Mióta élek — ugymond — kimondhatatlan vágy létezik lelkemben, Magyarország kifejtésére. A magyar nemzet feldicsőítése él minden csepp véremlben S így lön, hogy vagy 16 évvel ezelőtt, (1825-ben) kinondhatatlan s több napi belső küzdelek után, és csak akkor, mikor látám, hogy senki, azon tán egy kissé magasb néző pontról nem fogja fel nemzetünk állását, mint én; vagy ha igen: nem mer, s újraöntés helyett, mindig csak nyomorult foltozás van napi renden, — bizonyos órában megesküdtem magamnak, hogy miután világosan mutatkoznak lelkem előtt, nemcsak a feltámadásnak, de nemzetünk egykori nagy kifejthetőségének is legbiztosb jelei, mindent el fogok követni, ha-

bár magam maradok is, habár vesznem kell is, mit e kettős czélnak elérésére, cselekedni lelkem sugal. És akkor léptem a nyilvános élet tövis-mezejére, azon komoly elhatározottsággal, hogy én fognám, ha senki más, nemzetünk egykori fényének megvetni alapját, vagy legalább ezen czélnak szentelni, véglihegésemig földi pályámat.“

Órákat kellene eltölteniünk, ha gróf **Széchenyi István** lángoló honszerelmének ily magasztos nyilatkozatait végig hallgatni akarók. Azonban ő, nemcsak számos önálló műveivel, s még számosabb hirlapi czikkeivel rázta fel álmából a halálos dermedtségben aluvó hazát és nemzetet; nemcsak az ország törvényhozó termeiben emelte fel néha szelid, majdnem enyelgő, néha kemény, lángoló és ostorozó, de mindenkor bölcs és nemes szózatát; egy szóval: **Széchenyi**, nemcsak írásban és beszédben volt nagy, hanem a gyakorlati élet s a tettek mezején még nagyobb vala.

Állván egykor az országgyűlésen a főrendek között, még pedig, szokása ellenére, veres bibor díszes öltönyben, több rendjelekkel ékesítve, s hazafiai örömtől derült arczczal, annak

előtudatában, hogy a közös teherviselés elve elfogadtatik a többség által, ekképen szól: „sokan csudálkoznak rajtam, hogy ma ünnep-ruhában jelenek itt meg. Én ezt akkor teszem, midőn azt hiszem, hogy a nemzet innepet fog ülni. Mint csekély tagja a hazának és törvényhozásnak, én is becsületesen fáradoztam, hogy mindenek előtt reánk viradjon azon nap, midőn ne csak privilegiumokkal dicsekedve, és nagy phrazisokkal, hanem áldozatokkal és tettel járuljunk hazánk felvirágzására“ stb. És **Széchenyi István** egész élete, valóban ezen elvnek fényes tettleges beváltása volt. A magyar tudományos academia, melynek megalapításához az 1825-ik évi országgyűlésen egy évi jövedelmének, 60,000 ezüst forintnak önkéntes, buzgó felajánlásával, legelőször járult, a lóverseny, a vaskapu szétrepesztett sziklái, a dunai és tiszai gőzhajózás, a casinók, a tiszaszabályozás, a lánczíd és más számos vállalat és intézet, melyeknek ő javalója, előmozdítója, vagy tettleges létrehozója és vezére volt, nem mind harsány hangon hirdetik-e, hogy e valódi nagy férfiú, e legnagyobb magyar, nemcsak szóval és irással, hanem halhatatlan nagy tet-

tekkel áldozott a szegény hazának elhagyott oltárán.

Hajh de e legnagyobb magyar dicsőségéhez is megkivántatott, hogy „szétszórt hajával, véres homlokával“ álljon a tőle elforduló, az őt megtámadó közvélemény közápóra között. De ő mind e mellett is szólott és irt, hatott, működött és áldozott a tőle elfordult hazának javára; haladt méltósággal és folyvást a maga dicső pályáján, mint a nap a sötét felhők felett...

Majd bekövetkeztek a döblingi sötét gyásznapok, hónapok és évek, s következett végre a rettenetes, a leírhatatlan halál, mint tudjátok.

Gróf **Széchenyi István** volt a vészekkel küzdő szegény magyar hazának Kassandrája; ő volt a megijülő magyar nemzetnek Prometheusa, ki egy szebb és dicsőbb élet lelkesítő tüzét hozta le az égből, a holt merev nemzeti testbe; s ime ő maga, a végzések átka szerint, sziklához lánczolva lön, és nemes szívét, a legvérvérzőbb fájdalom saskeselyűi tépdelék; — ő volt, ha szabad úgy szólni, — hazánk polgári megváltója, ki a nemzet iránti végetlen szeretetnek, a haza sorsa feletti nehéz fájdalomnak,

és a mi honfiai bűneinknek súlyos terhe alatt rogyott össze a halálos kínok Golgotháján!

Valóban hazámfiai! ha az emberiség és ennek kebelében a magyar nemzet, az ő fiatal szűzies korszakát élné, midőn a nemes képzelődés az erényt és örök igazságokat oly elragadó képekbe öltözteté által: akkor bizonynyal gróf **Széchenyi Istvánt**, az ő nagy hatásu élete, határtalan honszerelme, s dicső pályájának megrendítő tragikai végsorsa miatt, azon Istentől csudálatosan ihletett rendkívüli nemzeti hősök közé emelné a magyar nemzet hite, a kikre, mint föld feletti dicső lényekre, mélységes vallásos kegyelettel tekintett az ő világ. Nekünk azonban másképen lehet és kell lerónunk a tisztelet és hála adóját a legnagyobb magyarnak, dicső hazánkfiának összeomlott hamvai felett.

Nekünk szent fogadást kell tennünk és megesküdünk, miként ő megesküdött egykor, hogy a mi nemzetünket és hazánkat, közös édes anyánkat, csendben és viharban, vészben és örömben egyiránt, soha el nem hagyjuk, hanem szeretni fogjuk, miként ő szerette, határtalan szent szeretettel. Nekünk fogadást kell

tennünk, hogy a mi honszerehntünk, nem külsőségekben és phrazisokban, hanem önzéstelen, nemes és maradaudó becsü küzdelmekben, fáradalmakban és tettekben nyilatkozik, miként az övé nyilatkozott volt. Nekiünk fogadást kell tennünk, hogy a mi honszerelmünk forrongását és tulesapongását, folyvást mérsékli azon előrelátás, vigyázás és körültekintő bölcse ség, mely őt, virágokkal szintugy mint sebző tövisakkal hintett pályáján, vezérlé. És ha a mi nagy hazánkfiának mindezekben méltó vérei és örökösei leszünk: akkor talán megkimé lend bennünket a magyarok Istene azon sötét emésztő fájdalomtól, mely a legnagyobb magyar szívét, oly hosszú kemény viaskodás után, szétszakasztotta.

Oh dicső, oh utólérhetetlen nagy szellem, ki a test széttört rablánczaiból kiszabadulva, egy boldogabb hazában ott vagy már, hol Hunyadi János, Mátyás az igazságos, Zrínyi Miklós és más nagy magyarok veled együtt élvezik a nemes honszerelem jutalmát, — legyen áldott emlékezeted örökre; és mindaddig, mig e haza határit a négy folyam habjai öntözik, és mindenütt, a meddig az Árpád szer-

zette hon határai terjednek, a te neved és a te példád légyen lelkesítője a magyarnak s a magyar haza minden fiának, örökké!

Jóslatad, hogy: „a magyar nem volt még nagy, hanem lesz,“ teljesedjék be Kölcseynek szerint:

Merre zúgnak habjai
Tiszának, Dunának.
Árpád hős magzatjai
Felvirágozának!



xelle hon határolt területnek, a te neved és a te
 példád legyen belsője a magyarok a
 magyarok hazá minden társak örököl-
 tével, hogy: a magyar nem volt még
 nagy, hanem csak, teljesen de Kölcseynek
 szentül:

Magyarok szentül
 Tisztelettel, Dicsőre-
 tével és magasztal-
 ással!

Széchenyi halálára.

Oláh Károlytól.

Lokogva sír lelkében a magyar,
Sajgó gyötrelme: bús halálharang;
Mint a delejtű reszket kebele.
Melyben búról keservre jár a hang:
Nem volt-e még az égő fájdalomnak
Méregpohara készen — Magyarhonnak?!

Hová tekintsen bánatos szemünk?
Alá a földre, vagy az égre fel?
A föld: enyészet-, az ég: hitvilág.
Borongó lelkünk köztök téved el!
Ott drága gyöngyünk porai a sírban;
A szent vallás fénykoronája itt van!

A szent vallás fénykoronája itt;
S gyöngy ragyog mégis lelkünk előtt.
Törött sugára is, mint a villám.
Reszketve jár át csontot és velőt;
S ha gyémántfénye — — könyvek záporán át
Hitünk egére von derűszivárványt:

Bevonja azt is a bí fátyola,
S előttünk újra a ravatal áll,
A minden kincset elnyelt koporsó,
Öldöklő pallosával a halál:
A honszerelében istenséget érzett
Szív megrepedt, oh drága hon! te érted!...

Dicső jövőnket érezéd-e meg,
Nagy szellem, oh hazánk Washingtona.
Hogy a feltámadásnak ünnepén
Dölt össze szent porodnak sátora?
Oh nem tudád-e, hogy jó s bal szerencse
Között te voltál e hon első kincse!

Vagy oh azért távoztál volna el —
Mint egykor az igazságistennő —
Hogy értsük meg, mikép reményeink
Szép fája nem lesz gyümölcsérlelő?...
Magyar **Világot** és **Hitelt** teremtél:
S ügyünk iránt hitetlen nem lehettél! —

Megfékezéd a szilaj habokat.

Hogy, bár morogva, rendet tartanak,
S arany kalász nő számtalan helyen,
Mely oly régóta volt víz-sivatag;
És a medrökbe visszatolt folyóknak
Hátán utat nyitál gyors gőzhajóknak:

Te hoztad öntudatra a magyart.

A társas élet és a tudomány
Hazánkban lánglelked világától
Nyert fényt, sötét borulatok után;
A honszerelém Pygmaliona voltál.
S imáidból lön: honszerelmi zsoltár.

A hon szívének két kamaráját

Egygyé lánczoltad: s egy vér csergedez
A hon szívében, egy a vágy, remény:
Magyarország nem volt még nagy, de lesz;!
És a Magyar Királyság minden népe
Te érted együtt önként gyászba lépe....

S valyon ki merné még állítani,

Hogy a szép, a dicső Magyarhaza
Egymás ellen tusára ingerült
Idegen népfajokból állana?
Im ők mint **egy**. nagy nemzet gyülnek össze
E sirnál, — uj hűségi esküvőre!

E sír legyen zengő memnonszobruuk;
S Széchenyi szelleme leend a nap.
 Melynek fényénél a honszerelem
 Tettekre hívó bájangokat ad.
 Csak így vezet a szent jóslat sikerhez:
Magyarország nem volt még nagy, hanem lesz!

ell ell

Gróf Széchenyi István életrajza.

Kulini Nagy Benőtől.

Igazolva találom e példabeszéd valódiságát: „a végletek találkoznak,“ midőn a lagerösb ellenétől is legnagyobb magyarnak nevezett férfiú életrajzát akarom megírni. Érzem parányiságomat, hogy hivatott és illetékes írója nem vagyok a nagy férfiú életrajzának. Nem is mint írójövök én a legnagyobb hazafiról megemlékezendő s életrajzát, az eseménydus, tettekben gazdag élettörténetet — melyet csak kivonatossan és másolatban adhatok — ecsetelendő, sem azért, hogy érdemeit egyenkint előszámláljam, mert hiszen azt a nélkül is fenn hirdetik ama hazai emlékek, melyeket midőn honfitársai, illetőleg az egyetemes nemzet javára, fölállított, az által magának emelt ledönthetlen emlékszóbrokat; de jövök, mint egyszerű hazafi, jövök mint polgári casinó-társulatunknak egyik igénytelen tagja, kötelességemnek érzvén a legnagyobb ma-

gyarról, mint casinónk alapítója, s közelebbről a mi casinónk tiszteletbeli tagjáról megemlékezni, s a gyászravatal fölött hazánk polgári élete nagy reformátorának tetteiben dús életét elmondani. Jövök honfiai adómat leróni a legnagyobbnak dicsőült szelleme iránt, és bár előre bizonyos vagyok benne, hogy a sok fá miatt az erdőt nem látom, s a dicsőült egyes tényeinek mezején akkint járok, mint a szenvedélyes fűvész, ki addig jár-kei a béczek s völgyek milliárdnyi virága közt, mig elmerengtében egyszer csak azon veszi észre, hogy azoknak tévelyeiibe került, honnan nem könnyen igazodhatik ki ismét: de gyarlóságomat mentse ki az elfogultság, a legmélyebb tisztelet, a legnagyobb magyarnak emléke iránt.

Széchenyi István gróf született 1791. évi szeptember hó 21-én Bécsben, a magas miveltségű és a tudományokat oly hön pártoló nagy Széchenyi Ferencz, a magyar nemzeti muzeum alapítója s Festetics grófnő áldott házasságából. A legbiztosabb kezek által vezetett gyermeki nevelés végeztével, Bellona mezején vágyott ifju lelke dus babért szedni, s a hadi pályára szánta magát. 1809-től

1815-ig a Napoleon elleni háborúk több nevezetes és döntő csatájában részt vett. Kitiintetvén magát a lipcei ütközetben — hol egy lovas századot vezényelt és Blücherhez fontos megbizatással küldetett — részt vevén a párisi foglalás és bécsi congressus fényében, — midőn az orosz S. Wladimir, a porosz királyi érdem — a sardiniai kir. Sz. Móricz, és Lázár — a sziciliai kir. érdemjeleket nyerte — tisztársai előtt köztekintélyre emelkedett, a lovaglás- s egyéb testgyakorlatokban mindenkit fölülmúlt, s egész katonasági ideje alatt — mely 17 évre terjedt — derék katonának ismertetett.

A francia hadjárat befejezése után, Németország egyes részeit, Spanyol-, Olasz-, Görög-, Törökországot, 1820-ban pedig Kisázsziát, Angol s Franciaországot, majd 1821—22-ben Wesselényi Miklóssal, a politikai pályán később nagyhirű ellenével, a nagyvilágot beutazván: ha nem is alaposan tudományos miveltséget, de sok világismeretet szerzett, s a szépirodalomban és államgazdaszatban kiterjedt olvasmányokkal birt, mely ismereteket, 1819-től kezdve, vas szorgalom-

és kitartással, komoly tanulmányokkal gyarapított.

Ezen időszak képezi a nagy férfiú életének **első korszakát.**

Az évek egymásután tüntek, s bekövetkezett az örökké emlékezetes 1825. évi országgyűlés. November 3-ik napja volt, azon küzdelmes és megnyugtató, dicsően végződött nap, melyben a törvényhozók erélye s a király őszinte nyilatkozata, az alkotmány sértő régebbi politika ellen, visszaadta a kedélyek csendét, megmenté a közjogi formák lényegesebb részeit, s a parlamenti életben új korszakot nyitott. Az említett nagy napon egy nevezetes kérdés volt szőnyegen, a magyar academia alapítása. A szónokok eszmecseréit, tervezéseit, újabb okoskodások követték, miként lehetne a magyar academiát felállítani? hol van erre remény? az idő csak telt, midőn egy jeles szónok Felsőbüki Nagy Pál felsohajtott: az academiát csak az ország nagyainak nemes áldozata állithatja fel, mert ide is, mint az egyszeri hadvezér szerint a háborúhoz, három fő dolog kell; pénz, pénz és csak pénz! Ekkor előlép egy csak a társas körökben ismeretes, Hessen

Homburg huszárezredbeli ifju százados: „**nekem** — mondá — **itt szavam nincs. Az ország nagyja nem vagyok, de birtokos vagyok; és ha feláll oly intézet, mely a magyar nyelvet kifejti, mely azzal segíti honosainknak magyar növeltetését, jószágomnak egy évi jövedelmét felajánlom.**“ A teremben a lelkesedés határt nem ismert; az ifju huszár százados évi jövedelme 60,000 pengő forint volt, s nemes példája többeket vonván követésre, egy óranegyed alatt a magyar academia meg lőn alapítva.

Az ifju huszár százados, — tudjuk — a nagy **Széchenyi István** gróf volt. A nagy hazafi, midőn valaki azt kérdezé: miből fog élni méltóságod? a görög nagy férfiu példájára — ki gazdag örökségét az állam rendelkezése alá adta s lelkesülten így kiáltott fel, már ezentul a prytannaeumból fogok élni s fekete levest eszem — ő is akként felelt: majd eltartanak barátaim.

Itt kezdődik a nagy férfiuinak honfiu élete s e percztől fogva nem volt más gondolata s törekvése, mint létesíteni régi egyetlen eszméjét: „**a magyar fajnak biztosítását s ne-**

mesebb kifejtését.“ Egyébiránt **Széchenyi-**nek reformátori szerepe nem volt rögtönzött; ő a közpályára régóta, föllépése előtt sok évvel, bár észrevétlenül, készült, s rokonkeblü barátainak körében több ízben vitatkozott a hazasorsáról, melyet néha ugyan balsötétnek látott; de jól tudta a nagy hazafi, hogy a civilisált világ szinte minden népe elérte már tetőpontját s vénülésnek indult, csak a magyar népnek derült fel hajnala. E fény vezette őt a honfiai tettek mezején, kiragadni a nemzetet süllyedéséből, tetterőre ébreszteni s ekkoron esküdött magának, hogy mindent el fog követni, habár maga marad is, ha vesznie kell is, mit a célnak elérésére cselekedni lelke sugal.

Mennyire, és megfelelt-e a nemes honfi feltett céljának, férfias elhatározásának: azt a történet megmutatta, s az eredményt elvitázni, legelvetemedettebb ellenének sem lehet. Még ellenei is teljes meggyőződéssel fogják róla mondani, hogy a nagy férfiú élete egy gazdag díszes angol park, telve a legszebb, leghervadhatlanabb hazafiai tettek virágaival s örökzöldével.

Midőn a nagy hazafi, a magyar academiá-

nak, nagy áldozattal, alapját megvetette s a főrendek tábláján magyarul kezdett beszélni: még csak tördelve beszélte nagy ősei nyelvét, de pár év múlva már, a **lovakról** irt munkáján, a legszebb zengzésű s irályu nyelvészet ömlik el. **Széchenyi** nemesak mint nagy hazafi teremte ujjá a nemzetet, de az irodalomban is új korszakot nyitott, irodalmi működései által. 1830-ban irt hazafias szellemű **Hitel**, 1831-ben irt **Világ** című munkái, ugyanez évben **Magyar játékszinről** irt röpirata, mind megannyi bizonyítványai hazafiui szellemű működéseinek. „Magyar játékszin“ című röpiratából folyik ki a nemzeti színház és conservatorium eszméje s indítványa. Az 1833. évben gr. Andrássy Györggyel Angolhonba utazott, a Pest-Buda közt építendő állandó lánczhíd tárgyában adatokat szerzendő, s miután Anglia jelesebb vízi építészeivel értekezett, kiadta a **Budapesti híd-egyesülethez intézett jelentését**. Ugyanezen évben, a vaskapu melletti vízépítészeti működésekhez teljhatalmu királyi biztosnak neveztetvén, e czélből ismét Angliába utazott, majd onnan megjövén, a Dunagőzhajózás érdekében hat-

hatósan működött; a gőzhajózás legfényesebb, világhírű eredményre jutott, a vaskapunál megörökítettett a nagy hazafi neve. Későbbben 1838. a lóverseny érdekében tett indítványokat.

E második korszak, a dicsőség és népszerűség korszaka volt.

Következett életének **harmadik, a félreértés és népszerűtlenség korszaka.** Bár egész sora a gazdasági, ipar, és kereskedési feladatok, egyletek, részvénytársulatok, kereskedelmi vállalatoknak indított meg általa s neve a siker kezességévé lön, bár még 1842-ben, a magyar academia székén, mint elnök, éleslátás és bölcseséggel, a hazaszeretet kristálytiszta szándékával hinté a hazafiság tiszta nagy eszméjét, bár 1845-ben a balatoni gőzhajózás érdekében tett indítványokat, mégis a nagy hazafi elveszté népszerűségét. Ő ugyanis, ő, a legnagyobb magyar — ki a polgárisodás nagy tűzhelyénél sokszor s hosszasan tartózkodva, s Angliában tizenhatszor megfordulva, a világkereskedés, ipar és gyakorlati ész ezen classicus földéről gazdag kincseket hozva, azokat kedves hazája javára fordítá — terveinek kivitelénél — melyekre nézve a **Hitel, Világ**

és **Stadium**-mal lépett föl — rontott, mert építeni akart. Agitátori modora ostromló, politikája régi elvek és tanok irányában felforgató, munkáinak hangja éles és megtámadó volt. A legkeserűbb vágásokkal rohanta meg nemzetének bűneit s előítéleteit, s épen ezért az ellenzéknek csak előbb legünnepeltebb, legnépszerűbb embere, a legnagyobb akadályokkal küzde a mozgalmak vezetőivel, kiket tulcsapongóknak tartott, s így történt, hogy a nagy hazafi a „Pesti Hirlap“ ellenébeni éles polemiái, a magyar akademiában tartott s nemzeti tulbuzgóságot visszautasító beszéde, végre pedig helytartósági tanácsosság s excellentiás cím elvállalása után az ellenzék által vádoltatott s csaknem árulónak bélyegzetett, mert ritka jelenet volt akkor még a magasabb körökben a hazafias működés, a reformok szeretete, a nemzeti irányu szellemi mozgalom.

Fényes, de mártóbbé nem népszerű pályája, a helytartótanácsnál a közlekedési osztály elnöksége s belső titkos tanácsosi rangja által még fényesebb lön, s majd 1848, a magyar miniszteriumban, a közlekedési tárcaát vállalta el.

E rövid ideig tartó miniszterség volt

az ő életének harmadik korszaka. Ő a ministerséget — melyre őt mint leggyakorlatibb szakembert, akkori népszerűtlensége daczára is, a nemzet közbizalma emelé — azért vállalta el, mert úgy volt meggyőződve, miszerint visszavonulása a hazát végveszélybe ejtené; mert míg egyrészt a régi institutiók megszűntek, másrészt méltán kétséges, ha valyon fogna-e más ministerium valaha kineveztetni? a kötelességérzet lánczoló tehát őt a kormányrudhoz s vontá azt mindaddig nagy lelki keserűség közt, míg az osztrák miniszteriummal közbejött meghasonlás, a horvátok és rácok ellenszegülése, a szélső párt parlamenti győzelmei és hatalomra jutása, állását egészen lehetlenné tévék; mert a nagy embernek közhasznu élete csakugyan füstbe ment; s bekövetkezett életének **utósó és leggyászosabb korszaka**, melyet a hazáért megtört szív fájdalmai és aggályai miatt a döblingi tébolydában töltött, a hol bevégezte dicső életét.

A minta férfiú — kinek jellemét szilárd agyagból gyurta a teremtó, ki a világon senkihez sem hasonlított, s egészen eredeti és sajátos egyéniség volt, kinek nevét, mint a haza

kincsét, az apa, tűzhelyénél emlegeti serdülő fiának — a döblingi Görgen-féle tébolydában, magát számúzve, mint államférfi meghalva, s elszakítva a világtól, 12 évet töltött. E hosszú 12 év alatt óráival, chronometereivel, galambjaival töltötte idejét; azonban a világtól sem maradt el, mindeunemü lapja, gazdag könyvtára voltak unaloműzői, szellemi foglalkozásainak eszközei. Nézzétek e csak alig néhány nap előtt még üde, nyilt arczképet; a lángész, tiszta hazafiság, becsületesség tiszta vonalai körítik azt; e szív, utolsó perczig, egy nagy és közös eszmében, a hazafiság szent eszméjében dobogott, e férfiu még néhány nap előtt is a haza szemefénye, meteora volt, de bekövetkezett az 1860-ik évi aprilis 8-ik, husvét vasárnapja; s a mint a tudósításokból tudjuk, a legnagyobb magyar, pisztolylyal agyonlöve találtatott; miként lön vége a magyar nemzet történetében eddigelé egyik legdrágább életének: az a sors titka; nekünk nem maradt egyéb az ámulatnál, az eseményeni gondolkozásnál. A dicső férfunak hullája Czenkre vitetett, népezrek kíséretében, a családi sirboltba, örök nyugalomra.

Mi mély fájdalomunkban hazafiui tisztelet és kötelességből, de szivünk mélyéből meggyászoljuk a legnagyobbat; meggyászoljuk mint hazafit, de meggyászolja e testület, mint magos pártfogóját és tiszteletbeli tagját. De gyászolja őt a honnak minden talpalatnyi földje, gyászolja s dicsőíti a Duna és Tisza, a láncz-hid, gyászolja és dicsőíti a lég, gyászolja és dicsőíti a polgári közélet, gyászolja és dicsőíti nyelviünk, nemzetiségünk, magyar tudományosságunk, miveltebb társas életünk és művészetünk geniusa; gyászolja és dicsőíti hazai gazdasztunk, iparunk, közlekedésünk, szóval gyászolja és dicsőíti őt minden hazai közérdekű intézet és a mi csak jó, nagy és dicső létezik a hon ege alatt.

És mivel a magyarnak egyik legszebb tulajdona, melyet töle még azok sem tagadhatnak meg, kik iránta kevés rokonszenvet éreznek, hogy szilárdan ragaszkodik nemzetiségéhez; s mivel az isteni gondviselés, midőn e nemzetet nehéz küzdelmekre teremtette, a hazaszeretet s nemzeti öntudat nagyobb mértékével ajándékozta meg: e nemzeties szép adományunknál fogva nem ünnepelhetjük meg illőbben és szebben magyar Washingtonunk emlékét,

mint ha a honszeretet mellé, az ő feledhetlen örök emlékét is csatoljuk, s nem áldozhatunk szentebb kegyelettel nemzetünk ujkori Mózesének, mint ha csak és mindig csak e nagy intő és dicső eszmét tartjuk magunk előtt:

„Hazádnak rendületlenül
Légy hive oh magyar!“

Gróf Széchenyi István emlékére.

Balkányi Szabó Lajostól.

Sötét éj ült ez árva hon felett,
Csillagtalan, borus, hold nélküli;
S a lételő halál elindula,
Hogy immár a gyászos végtort üli
Egy hajdan nagy, dicső nemzet felett,
Mely alszik, és már csaknem vége lett.

A távolban tündöklő csillagok
A sűrű ködben mind eltűntenek;
S már a bakacsinos koporsónak
Csak sárga szegei fénylettenek. —
Azonban, im egy férfit jöve,
Ki a nemzet fölé hajnalt szöve. —

S a hajnalnak fénylő sugár-ive
A gyászkoporsón s szemfödélen át
Fölelbreszté az alvó nemzetet,
S im újra él az, és im újra lát;
Szép hajnal lett, fény áradott legott,
Hagyván sejtetni a kelő napot.

S a férfiu ihlett profétaként
Látván multat, látván jelent, jövőt —
Hirdetni kezdte evangyéljomát,
S a nemzet hallgatá figyelve őt:
„Ébredjetek — így szólt — ébredjetek:
S az éj sötéte elfut tőletek.

Végső veszélyt-, halálhozó lehet
Ezen nehéz álom, lidércznyomás,
Mit el nem úzhet semmi sem, csupán
Egy ébredő, kelő megmozdulás. —
Mozdulj tehát, én édes nemzetem!
Vérem! Fajom! mert élted: életem! —

Emlékszel-e, hogy rég mily nagy valál?
Mikor még éltél éber életet.
Két nagy világrész messze térein
Erőd, hatalmad szerte terjedett,
És trónokon keresztül gázola,
Mint istennek fenyítő ostora!

Testvértelen, rokontalan vagy, és
Igen kevésre összeolvadott,
Ne félj azért, a hírdus őserő
Ered- s izmodból még ki nem fogyott;
Erőt mástól ne várj, mástól ne kérj;
Benned van az, csak fejtsd ki, s véle élj!

Oh! édes nemzetem! **véred, fajod**
Fejtsd s biztosítsd; tégy jót, hass és haladj!
Megtart az ég téged; mert tudd meg azt:
Isten választott kedves népe vagy! —
Csak végy erőt, isten még jót teszen,
Fénymultodnál fényesb jövőöd leszen! —

Még csak leszesz! mivel hivatva vagy
Végzet szerint nagy tettek élire.
Itt csak te birsch meglenni! Mennyi nép
Omlott már itt enyészet mélyire?
Még csak leszesz, **fajom!** csak hát akard;
Jobban megtart a tan, mint tarta kard!! —

* * *

Szólt, prófétált a **legnagyobb magyar**
S szavát csodás tettekkel toldta meg:
Fölkelt a nap, s tettekre buzdula
Az ő láttára a nemzettömeg;
Szaván, tettén tündérerő vala;
Tisza, Duna, hegy, völgy meghódola. —

Vezették őt felső sugalatok,
Miként Mózeszt vezette égi fény,
Minden szaván varázserő vala,
Minden szaván fogamzott tett s erény.
Boldogságot lehelt minden szava!
S azt vélitek tán, hogy boldog vala?

Oh, nem! hiszen, átok van a magasb
 Elmék és a mélyebb szivek fölött!
 Ő, a látnok, látá már messziről
 A **nemezist**, mely rontva, dulva jött,
 És önmagát tépé szét a merő
 Honfájdalmú sziv és lángész-erő. —

Oh! mert hiszen magasb elméknek és
 Mélyebb sziveknek itten nincsen üdv:
 Felszállott ő, a csillagokba fel,
 Honnan reánk a menny fényezre süt. —
Széchenyi-t ott ékíti korona,
 Mig érte gyászt hord ébredő hona. —

Gyászt hord! De e gyász szép remény jele,
 Mivel mutatja, hogy mi értjük őt.
 Köztünk lebeg dicsőtült szelleme,
 Előkészítvén egy boldog jövőt; —
Az ő jövődölése bételend':
 Hogy a magyar haza még nagy leend.



Széchenyi emlékezete

Kovács Gyulától.

Hát porba hulla föl Kent homlokod,
Hol a borongva méléző magyar
Minden bánatja, busulása ült —
Mint föllegomlás a nagy Alpesen?!
Földindulás lesz . . . reng döl az orom,
Magasra hágunk, vagy a föld temet!
Ha a haduré lenne két karom,
Felmagasztalnám újra homlokod,
De én csak ember — isten nem vagyok.
Miért is hal meg a nagy és nemes?
Talán bizony fél oda fönn az Ur,
Hogy szellemével a por égis ér.
Magasan álltál, mint a képzelet,
Körülölelted ezt a szép hazát,

Ős Adriáig szállt pillantatod.
 Mig örömkönyved a Dunába hullt;
 És nemsokára zsongó száz habon
 Robogva ringott **jövevény** hajó
 S bámulva állt meg a **nagy hid** előtt,
 Mely megfeszülve parttól partho' tart,
 Hogy kétfelé ne fusson a világ;
 Élet zsi-bonga halmokon, mezőn,
 Dobogva nyargalt rajta füрге mén,
 Szellő, sugár sörény-hegyére ült;
 Mert **versenyt** futni nem tudott vele.
 Emelkedett a sülyedt öntudat,
 Mint egy özönből felmerült sziget.
 S reá te tetted szellem-templomunk
 Épületének **első nagy követ**.
 Csonthalmokon zengő liget fakadt,
 Véres göröngyön nevető virág,
 Sasok lebegtek rózsafellegben:
 A föl-kent költők gondolatai!

Erővel, észszel mennyit áldozál,
 Hogy nemzeted nagy és dicső legyen,
 Erőben dús, és lélekben magas,
 Olyan, minőnek isten alkotá;
Jós voltál, messze ellátott szemed:
 Az óriásnak láthatára nagy;
 Minden magyarnak lelke benned élt:
 Ezért valál a **legnagyobb magyar**.

De jött idő, és forrott a vizsály,
 Tengerré nőtt a lázas szenvedély....
 Te **parton** voltál fénylő őrtorony,
 Még sem tekintte a **hajós** reád.
 Rohant, — merült a gálya hirtelen....
 S te nem mehettél: **visszatartani**....
Az urnak karja zsibbadtan hevert!

Hiába lett a tett és áldozat;
 Mint a dühében elfáradt vihar,
 Földhöz szakadva sirt a büszke nép;
 Majd kelt sötéten, mint a síri váz,
 Lány zsibbadásba fogta a halál —
 S ha néha-néha ébredésre tért, —
 Csak lázbetegnek forrongása volt.

Ezt látni, s róla nem tehetni: kín,
 Melytől a lélek roskad, összehull;
 Nagy szellemed csak **meghomályosult**.
 Nyomasztó álom fogta be szemed,
 Idegen földről néztél vissza ránk;
Kopár, csodás volt rá az ébredés...
 Mint a midőn Sphinx Samum szél után
 Hideg-merőn a sivatagba néz,
 Hol eltemetve mind-mind alszanak...

...Egy ezred óta hányszor volt ez így!
 De szíved **ember** érző szíve volt,
 Mely bárha fásul, mégis... mégis ég,
 Mig el nem oltja újabb szenvedés.

A harezi síkon halni szép halál,
 Diadal-hangon leng a lélek át,
 Kardragyogáson mennybe rengve száll;
 De porba hullni egy nagy suly alatt,
 Mely a háborgó szivre ugy nyomul,
 Mint égő házra a hógörgeteg:
 Több a halálnál. Sorsod ez vala;
 És sorsod önnön két kezedbe' volt.

Miért van átok oly nagy e hazán,
 Hogy a dicsőnek hullni, mulni kell
 Sikert nem érve, koszorutlanul:
 Elég az, hogyha élt és áldozott.
 Talán az Isten önmagunkra hagy,
 Mint az édenből úzótt ős apát,
 Hogy két karunktól függjön életünk,
 Nem kérve-várva, semmit senkitől;
 Hogy légyen a föld egyetlen hazánk,
 Melyhez tapadva forrva ugy vagyunk,
 Mint egy szigetre sarjadt rengeteg, —
 Melyen egy üdvért, elvért vérezünk,
 Mint Krisztus sirján a keresztetek;
 Vértünk az eső, lelkünk a meleg,
 Szívünk az a mag, a mit vetni kell, —
 E föld különben áldást nem terem!

Ha óriás fát tép ki a vihar,
 Utána zug-bug a nagy rengeteg:

Utánad így sír, zokog a magyar.
Magát siratja, könnyen meglehet.
Miért keseregne rajtad, a **nagyon**,
Kit nem rajongás készítette tette **itt**,
De véghetetlen tiszta szenvedély,
Mely a dicsőben síron túl is él.!

Ha van kilátás a magaslaton,
Hol csillag-rengetegben szellemed,
Mint tépett fölleg, halkborongva jár,
A régi honra vissza-vissza néz!
Duna majd megringatja árnyadat,
Lelkünk megérzi ihletésedet,
S hiven szeretjük ezt a szent hazát.
Ha majd megállasz **istenünk** előtt,
Midőn a földre könyhullatva néz:
Derült homlokkal, méltóságosan
Ezt zengjed: **Isten! áldd meg a magyart!**

DE BAILLAGE GEZA.

Viszhang.

Balkányi Szabó Lajostól.

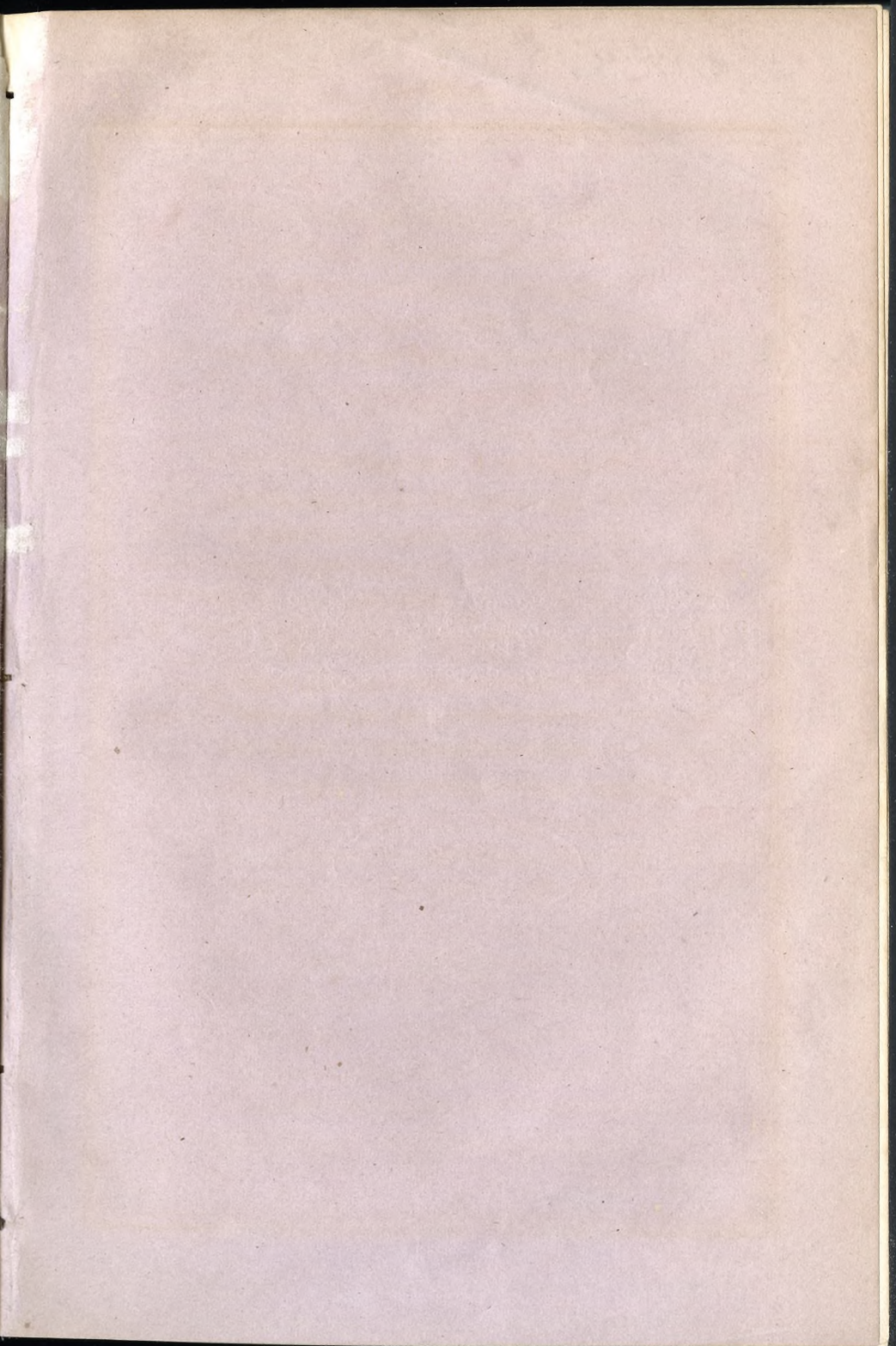
Arpád hajdan az őskorban kérdezte, leend-e
Oly hely, melytől vést magyaroknak fegyvere várna?
S „Várna!“ — síró hangon bus viszhang visszakiálta;
Éri-e még több vész e nemzetet és csel e mellett?
S a „Csele mellett!“ a viszhang így sira legottan. —
S Vajh! ki lövel derüfényt ily vész közt szét s enyi baj közt?
„Széchenyi, baj közt!“ a viszhang így szóla viszontag.

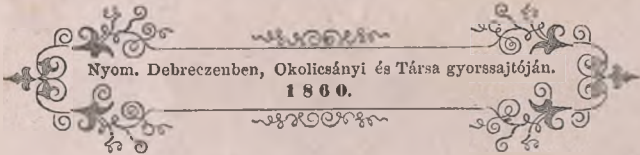
Tartalom.

	<i>Lap.</i>
Előszó, Oláh Károly.	3
Gyász ünnepély, Kulini Nagy Benő.	7
Emlékbeszéd, Révész Imre.	11
Széchenyi halálára, Oláh Károly.	25
Széchenyi életrajza, Kulini Nagy Benő.	29
Széchenyi emlékére, Balkányi Szabó Lajos.	43
Széchenyi emlékezete, Kovács Gyula.	47
Viszhang, Balkányi Szabó Lajos.	53

Verzeichnis

1	Einleitung
2	Erste Abtheilung
3	I. Buch
4	II. Buch
5	III. Buch
6	IV. Buch
7	V. Buch
8	VI. Buch
9	VII. Buch
10	VIII. Buch
11	IX. Buch
12	X. Buch
13	XI. Buch
14	XII. Buch
15	XIII. Buch
16	XIV. Buch
17	XV. Buch
18	XVI. Buch
19	XVII. Buch
20	XVIII. Buch
21	XIX. Buch
22	XX. Buch
23	XXI. Buch
24	XXII. Buch
25	XXIII. Buch
26	XXIV. Buch
27	XXV. Buch
28	XXVI. Buch
29	XXVII. Buch
30	XXVIII. Buch
31	XXIX. Buch
32	XXX. Buch
33	XXXI. Buch
34	XXXII. Buch
35	XXXIII. Buch
36	XXXIV. Buch
37	XXXV. Buch
38	XXXVI. Buch
39	XXXVII. Buch
40	XXXVIII. Buch
41	XXXIX. Buch
42	XXXX. Buch
43	XXXXI. Buch
44	XXXXII. Buch
45	XXXXIII. Buch
46	XXXXIV. Buch
47	XXXXV. Buch
48	XXXXVI. Buch
49	XXXXVII. Buch
50	XXXXVIII. Buch
51	XXXXIX. Buch
52	XXXXX. Buch
53	XXXXXI. Buch
54	XXXXXII. Buch
55	XXXXXIII. Buch
56	XXXXXIV. Buch
57	XXXXXV. Buch
58	XXXXXVI. Buch
59	XXXXXVII. Buch
60	XXXXXVIII. Buch
61	XXXXXIX. Buch
62	XXXXXX. Buch
63	XXXXXXI. Buch
64	XXXXXXII. Buch
65	XXXXXXIII. Buch
66	XXXXXXIV. Buch
67	XXXXXXV. Buch
68	XXXXXXVI. Buch
69	XXXXXXVII. Buch
70	XXXXXXVIII. Buch
71	XXXXXXIX. Buch
72	XXXXXXX. Buch
73	XXXXXXXI. Buch
74	XXXXXXXII. Buch
75	XXXXXXXIII. Buch
76	XXXXXXXIV. Buch
77	XXXXXXXV. Buch
78	XXXXXXXVI. Buch
79	XXXXXXXVII. Buch
80	XXXXXXXVIII. Buch
81	XXXXXXXIX. Buch
82	XXXXXXX. Buch
83	XXXXXXXI. Buch
84	XXXXXXXII. Buch
85	XXXXXXXIII. Buch
86	XXXXXXXIV. Buch
87	XXXXXXXV. Buch
88	XXXXXXXVI. Buch
89	XXXXXXXVII. Buch
90	XXXXXXXVIII. Buch
91	XXXXXXXIX. Buch
92	XXXXXXX. Buch
93	XXXXXXXI. Buch
94	XXXXXXXII. Buch
95	XXXXXXXIII. Buch
96	XXXXXXXIV. Buch
97	XXXXXXXV. Buch
98	XXXXXXXVI. Buch
99	XXXXXXXVII. Buch
100	XXXXXXXVIII. Buch
101	XXXXXXXIX. Buch
102	XXXXXXX. Buch
103	XXXXXXXI. Buch
104	XXXXXXXII. Buch
105	XXXXXXXIII. Buch
106	XXXXXXXIV. Buch
107	XXXXXXXV. Buch
108	XXXXXXXVI. Buch
109	XXXXXXXVII. Buch
110	XXXXXXXVIII. Buch
111	XXXXXXXIX. Buch
112	XXXXXXX. Buch
113	XXXXXXXI. Buch
114	XXXXXXXII. Buch
115	XXXXXXXIII. Buch
116	XXXXXXXIV. Buch
117	XXXXXXXV. Buch
118	XXXXXXXVI. Buch
119	XXXXXXXVII. Buch
120	XXXXXXXVIII. Buch
121	XXXXXXXIX. Buch
122	XXXXXXX. Buch
123	XXXXXXXI. Buch
124	XXXXXXXII. Buch
125	XXXXXXXIII. Buch
126	XXXXXXXIV. Buch
127	XXXXXXXV. Buch
128	XXXXXXXVI. Buch
129	XXXXXXXVII. Buch
130	XXXXXXXVIII. Buch
131	XXXXXXXIX. Buch
132	XXXXXXX. Buch
133	XXXXXXXI. Buch
134	XXXXXXXII. Buch
135	XXXXXXXIII. Buch
136	XXXXXXXIV. Buch
137	XXXXXXXV. Buch
138	XXXXXXXVI. Buch
139	XXXXXXXVII. Buch
140	XXXXXXXVIII. Buch
141	XXXXXXXIX. Buch
142	XXXXXXX. Buch
143	XXXXXXXI. Buch
144	XXXXXXXII. Buch
145	XXXXXXXIII. Buch
146	XXXXXXXIV. Buch
147	XXXXXXXV. Buch
148	XXXXXXXVI. Buch
149	XXXXXXXVII. Buch
150	XXXXXXXVIII. Buch
151	XXXXXXXIX. Buch
152	XXXXXXX. Buch
153	XXXXXXXI. Buch
154	XXXXXXXII. Buch
155	XXXXXXXIII. Buch
156	XXXXXXXIV. Buch
157	XXXXXXXV. Buch
158	XXXXXXXVI. Buch
159	XXXXXXXVII. Buch
160	XXXXXXXVIII. Buch
161	XXXXXXXIX. Buch
162	XXXXXXX. Buch
163	XXXXXXXI. Buch
164	XXXXXXXII. Buch
165	XXXXXXXIII. Buch
166	XXXXXXXIV. Buch
167	XXXXXXXV. Buch
168	XXXXXXXVI. Buch
169	XXXXXXXVII. Buch
170	XXXXXXXVIII. Buch
171	XXXXXXXIX. Buch
172	XXXXXXX. Buch
173	XXXXXXXI. Buch
174	XXXXXXXII. Buch
175	XXXXXXXIII. Buch
176	XXXXXXXIV. Buch
177	XXXXXXXV. Buch
178	XXXXXXXVI. Buch
179	XXXXXXXVII. Buch
180	XXXXXXXVIII. Buch
181	XXXXXXXIX. Buch
182	XXXXXXX. Buch
183	XXXXXXXI. Buch
184	XXXXXXXII. Buch
185	XXXXXXXIII. Buch
186	XXXXXXXIV. Buch
187	XXXXXXXV. Buch
188	XXXXXXXVI. Buch
189	XXXXXXXVII. Buch
190	XXXXXXXVIII. Buch
191	XXXXXXXIX. Buch
192	XXXXXXX. Buch
193	XXXXXXXI. Buch
194	XXXXXXXII. Buch
195	XXXXXXXIII. Buch
196	XXXXXXXIV. Buch
197	XXXXXXXV. Buch
198	XXXXXXXVI. Buch
199	XXXXXXXVII. Buch
200	XXXXXXXVIII. Buch
201	XXXXXXXIX. Buch
202	XXXXXXX. Buch
203	XXXXXXXI. Buch
204	XXXXXXXII. Buch
205	XXXXXXXIII. Buch
206	XXXXXXXIV. Buch
207	XXXXXXXV. Buch
208	XXXXXXXVI. Buch
209	XXXXXXXVII. Buch
210	XXXXXXXVIII. Buch
211	XXXXXXXIX. Buch
212	XXXXXXX. Buch
213	XXXXXXXI. Buch
214	XXXXXXXII. Buch
215	XXXXXXXIII. Buch
216	XXXXXXXIV. Buch
217	XXXXXXXV. Buch
218	XXXXXXXVI. Buch
219	XXXXXXXVII. Buch
220	XXXXXXXVIII. Buch
221	XXXXXXXIX. Buch
222	XXXXXXX. Buch
223	XXXXXXXI. Buch
224	XXXXXXXII. Buch
225	XXXXXXXIII. Buch
226	XXXXXXXIV. Buch
227	XXXXXXXV. Buch
228	XXXXXXXVI. Buch
229	XXXXXXXVII. Buch
230	XXXXXXXVIII. Buch
231	XXXXXXXIX. Buch
232	XXXXXXX. Buch
233	XXXXXXXI. Buch
234	XXXXXXXII. Buch
235	XXXXXXXIII. Buch
236	XXXXXXXIV. Buch
237	XXXXXXXV. Buch
238	XXXXXXXVI. Buch
239	XXXXXXXVII. Buch
240	XXXXXXXVIII. Buch
241	XXXXXXXIX. Buch
242	XXXXXXX. Buch
243	XXXXXXXI. Buch
244	XXXXXXXII. Buch
245	XXXXXXXIII. Buch
246	XXXXXXXIV. Buch
247	XXXXXXXV. Buch
248	XXXXXXXVI. Buch
249	XXXXXXXVII. Buch
250	XXXXXXXVIII. Buch
251	XXXXXXXIX. Buch
252	XXXXXXX. Buch
253	XXXXXXXI. Buch
254	XXXXXXXII. Buch
255	XXXXXXXIII. Buch
256	XXXXXXXIV. Buch
257	XXXXXXXV. Buch
258	XXXXXXXVI. Buch
259	XXXXXXXVII. Buch
260	XXXXXXXVIII. Buch
261	XXXXXXXIX. Buch
262	XXXXXXX. Buch
263	XXXXXXXI. Buch
264	XXXXXXXII. Buch
265	XXXXXXXIII. Buch
266	XXXXXXXIV. Buch
267	XXXXXXXV. Buch
268	XXXXXXXVI. Buch
269	XXXXXXXVII. Buch
270	XXXXXXXVIII. Buch
271	XXXXXXXIX. Buch
272	XXXXXXX. Buch
273	XXXXXXXI. Buch
274	XXXXXXXII. Buch
275	XXXXXXXIII. Buch
276	XXXXXXXIV. Buch
277	XXXXXXXV. Buch
278	XXXXXXXVI. Buch
279	XXXXXXXVII. Buch
280	XXXXXXXVIII. Buch
281	XXXXXXXIX. Buch
282	XXXXXXX. Buch
283	XXXXXXXI. Buch
284	XXXXXXXII. Buch
285	XXXXXXXIII. Buch
286	XXXXXXXIV. Buch
287	XXXXXXXV. Buch
288	XXXXXXXVI. Buch
289	XXXXXXXVII. Buch
290	XXXXXXXVIII. Buch
291	XXXXXXXIX. Buch
292	XXXXXXX. Buch
293	XXXXXXXI. Buch
294	XXXXXXXII. Buch
295	XXXXXXXIII. Buch
296	XXXXXXXIV. Buch
297	XXXXXXXV. Buch
298	XXXXXXXVI. Buch
299	XXXXXXXVII. Buch
300	XXXXXXXVIII. Buch
301	XXXXXXXIX. Buch
302	XXXXXXX. Buch
303	XXXXXXXI. Buch
304	XXXXXXXII. Buch
305	XXXXXXXIII. Buch
306	XXXXXXXIV. Buch
307	XXXXXXXV. Buch
308	XXXXXXXVI. Buch
309	XXXXXXXVII. Buch
310	XXXXXXXVIII. Buch
311	XXXXXXXIX. Buch
312	XXXXXXX. Buch
313	XXXXXXXI. Buch
314	XXXXXXXII. Buch
315	XXXXXXXIII. Buch
316	XXXXXXXIV. Buch
317	XXXXXXXV. Buch
318	XXXXXXXVI. Buch
319	XXXXXXXVII. Buch
320	XXXXXXXVIII. Buch
321	XXXXXXXIX. Buch
322	XXXXXXX. Buch
323	XXXXXXXI. Buch
324	XXXXXXXII. Buch
325	XXXXXXXIII. Buch
326	XXXXXXXIV. Buch
327	XXXXXXXV. Buch
328	XXXXXXXVI. Buch
329	XXXXXXXVII. Buch
330	XXXXXXXVIII. Buch
331	XXXXXXXIX. Buch
332	XXXXXXX. Buch
333	XXXXXXXI. Buch
334	XXXXXXXII. Buch
335	XXXXXXXIII. Buch
336	XXXXXXXIV. Buch
337	XXXXXXXV. Buch
338	XXXXXXXVI. Buch
339	XXXXXXXVII. Buch
340	XXXXXXXVIII. Buch
341	XXXXXXXIX. Buch
342	XXXXXXX. Buch
343	XXXXXXXI. Buch
344	XXXXXXXII. Buch
345	XXXXXXXIII. Buch
346	XXXXXXXIV. Buch
347	XXXXXXXV. Buch
348	XXXXXXXVI. Buch
349	XXXXXXXVII. Buch
350	XXXXXXXVIII. Buch
351	XXXXXXXIX. Buch
352	XXXXXXX. Buch
353	XXXXXXXI. Buch
354	XXXXXXXII. Buch
355	XXXXXXXIII. Buch
356	XXXXXXXIV. Buch
357	XXXXXXXV. Buch
358	XXXXXXXVI. Buch
359	XXXXXXXVII. Buch
360	XXXXXXXVIII. Buch
361	XXXXXXXIX. Buch
362	XXXXXXX. Buch
363	XXXXXXXI. Buch
364	XXXXXXXII. Buch
365	XXXXXXXIII. Buch
366	XXXXXXXIV. Buch
367	XXXXXXXV. Buch
368	XXXXXXXVI. Buch
369	XXXXXXXVII. Buch
370	XXXXXXXVIII. Buch
371	XXXXXXXIX. Buch
372	XXXXXXX. Buch
373	XXXXXXXI. Buch
374	XXXXXXXII. Buch
375	XXXXXXXIII. Buch
376	XXXXXXXIV. Buch
377	XXXXXXXV. Buch
378	XXXXXXXVI. Buch
379	XXXXXXXVII. Buch
380	XXXXXXXVIII. Buch
381	XXXXXXXIX. Buch
382	XXXXXXX. Buch
383	XXXXXXXI. Buch
384	XXXXXXXII. Buch
385	XXXXXXXIII. Buch
386	XXXXXXXIV. Buch
387	XXXXXXXV. Buch
388	XXXXXXXVI. Buch
389	XXXXXXXVII. Buch
390	XXXXXXXVIII. Buch
391	XXXXXXXIX. Buch
392	XXXXXXX. Buch
393	XXXXXXXI. Buch
394	XXXXXXXII. Buch
395	XXXXXXXIII. Buch
396	XXXXXXXIV. Buch
397	XXXXXXXV. Buch
398	XXXXXXXVI. Buch
399	XXXXXXXVII. Buch
400	XXXXXXXVIII. Buch
401	XXXXXXXIX. Buch
402	XXXXXXX. Buch
403	XXXXXXXI. Buch
404	XXXXXXXII. Buch
405	XXXXXXXIII. Buch
406	XXXXXXXIV. Buch
407	XXXXXXXV. Buch
408	XXXXXXXVI. Buch
409	XXXXXXXVII. Buch
410	XXXXXXXVIII. Buch
411	XXXXXXXIX. Buch
412	XXXXXXX. Buch
413	XXXXXXXI. Buch
414	XXXXXXXII. Buch
415	XXXXXXXIII. Buch
416	XXXXXXXIV. Buch
417	XXXXXXXV. Buch
418	XXXXXXXVI. Buch
419	XXXXXXXVII. Buch
420	XXXXXXXVIII. Buch
421	XXXXXXXIX. Buch
422	XXXXXXX. Buch
423	XXXXXXXI. Buch
424	XXXXXXXII. Buch
425	XXXXXXXIII. Buch
426	XXXXXXXIV. Buch
427	XXXXXXXV. Buch
428	XXXXXXXVI. Buch
429	XXXXXXXVII. Buch
430	XXXXXXXVIII. Buch
431	



A decorative horizontal border with ornate floral and scrollwork patterns on both ends, framing the text.

Nyom. Debreczenben, Okolicsányi és Társa gyorsajtóján.

1860.

